

**OVIDIUS UNIVERSITY OF CONSTANȚA
DOCTORAL SCHOOL OF HUMAN SCIENCES
DOCTORAL FIELD PHILOLOGY**

DOCTORAL THESIS

ABSTRACT

***Typology of Interrogative Structures
in Romanian Biblical Texts***

SCIENTIFIC COORDINATOR:

Prof PhD Petre Gheorghe BÂRLEA

PhD STUDENT:

Cornelia Andreea Cristea (Cojocaru)

Constanța

2013

CONTENTS

LOGO AND ABBREVIATIONS

INTRODUCTION

1. Argument
2. The research stage
 - 2.1. Studies related to interrogation
 - 2.2. Studies related to biblical language
 - 2.3. Studies related to biblical rhetoric
 - 2.3.1. International research
 - 2.3.2. Romanian research
3. Working methods
4. Work material
5. Terminological clarifications

1. THE CHURCH LANGUAGE AND ITS COMMUNICATIVE RESOURCES

The importance of the biblical text in written discourse analysis

Characteristics of speech acts in biblical language

Locutionary and alocutionary in biblical interrogation

2. INTERROGATIVE QUESTIONS FOR GETTING INFORMATIONS

- 2.1. Choice Questions
- 2.2. Identifying questions
 - 2.2.1. Identifying alternative questions
 - 2.2.2. Questions introduced through interrogative words
- 2.3. Generic questions
- 2.4. Echo questions
- 2.5. Evaluative questions

3. FATIC FUNCTION QUESTIONS IN BIBLICAL TEXT

- 3.1. Connector questions
- 3.2. Offer/suggestion questions
- 3.3. Modalized questions

4. QUESTIONS CLASSIFIED ACCORDING TO RESPONSE FUNCTION

- 4.1. Poorly oriented questions
- 4.2 Strongly oriented questions/rhetorical questions

5. SOCIO-PRAGMATIC VARIABLES OF INTERROGATIONS

- 5.1. The participants to the dialogue and extra-linguistic context
- 5.2. The coherence of questions
 - 5.2.1. Direct coherence questions
 - 5.2.2. Indirect coherence questions
- 5.3. The concrete questions with a spiritual underlying
- 5.4. Institutionalized questions
 - 5.4.1. Didactic questions
 - 5.4.2. Judicial questions
 - 5.4.3. Oratoric questions

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAPH

APPENDIX 1. Corpus of interrogative utterance

DOCTORAL THESIS ABSTRACT

Typology of Interrogative Structures

in Romanian Biblical Texts

Keywords: biblical interrogation, speech acts interrogatives, dialogue exchanges, the New Testament, informative interrogation, rhetorical interrogation, biblical text

Our thesis is an interdisciplinary approach to a speech act that involves, by definition, two important areas of human knowledge: *logic* and *linguistics*. To these two fields, we have added a third one, *theology*, starting from the idea that the biblical text enriches human interrogations with a special emotional, cognitive, and linguistic charge.

In carrying out the work, we started from the premise that interrogative structures represent speech acts with a great pragmatic-linguistic charge at any of the language levels and styles. They can account for the mechanisms of human thought and for their relations with the language in which the various forms judgment and feelings are materialized, whether you visit the "universals of language" (and of thinking as well) or, on the contrary, the specificity of the language – that "inner genius" (innere Sprachform) that Wilhelm von Humboldt spoke about in 1836¹. Thus, we considered that, from the perspective of the linguist, the interactive nucleus "question-answer" is an opportunity for a pragmatic analysis of communication in its biblical version. It is for this reason that we have decided to examine how the interrogative structures are expressed in the biblical text.

For the beginning, we extracted a rich corpus of interrogative utterances from the writings of the *New Testament* question and we aimed to accomplish a typology of these using the criteria provided by the methods used (formal, descriptive, logico-semantic, pragmatic, etc.). Wishing to

¹ Shortly after the publication of his fragments relating to the general – particular relationship in the evolution of languages (cf. W. von Humboldt, *About the Structural Diversity of Languages and its Influence on the Spiritual Development of Humanity*. Trans. Into Romanian by E. Munteanu, Bucharest: Humanitas, 2006), new methods of research have arise in the historic comparativism which was very cultivated in the age (FR. Diez *et alii*): for example, the typology of languages, then the ethnolinguistic and philosophic current of the neogrammaticians, which was cultivated in our culture by Ov. Densușianu, in his studies published in the journal *Language and Soul*.

capture the particular traits of interrogations, resulting both from the analysis of the surface layers and of the deep layers of these structures, we selected a corpus of texts belonging to the successive editions of the Bible, which represented different stages in the history of the Romanian language: *The Bible from Bucharest* (1688), the *Bible of Blaj* (1792), the *Bible of Buzău* (1854-1856), *The Synodal Bible* (1914), the *Cornilescu Bible* (1936), the *Anania Bible* (2001) and the *Bible in Use* (1982 and seq.).

The methods and tools used for the analysis of biblical interrogations were actually imposed by the objectives proposed in our approach: descriptive grammar (traditional and normative, but also modern, meaning structural, semantic, etc., such as GALR and GBLR), generative-transformational grammar, grammar of meaning and expression, linguistic pragmatics. In addition to the comparative analysis of the successive editions of the *Bible*, sometimes, in order to check the particularities of some constructions with a large logico-semantic and linguistic charge, we also resorted to short philological analyses, meaning that I compared these structures from the Romanian language with the ones in Greek, Slavonic and Latin.

We structured the work in five major parts, preceded by an introductory chapter, which presents the progress of the investigations in the field of interrogation, but also in the sphere of biblical rhetoric. In the first chapter, we described the role that the biblical text had in the evolution of the Romanian language and peculiarities of the speech act in the biblical text, and in the following chapters, of an analytical nature, I achieved the typology and analysis of interrogations, making use of the theories of linguistics, as well as of classical and modern rhetorics.

Due to terminological and theoretical diversity of the approached subject, I considered that it was useful to provide a summary of the major studies that had previously addressed these issues. Thus, the introduction makes quick presentation of the works published in the field of interrogation, of Romanian studies that investigated the biblical language, as well as of universal studies relating to biblical rhetoric.

In what concerns the interrogation within layman language, we identified a few works in which an attempt was made to define it from a semantic, syntactic and pragmatic point of view. A landmark in the field is Andrei Șerbănescu's monograph, *The Question. Theory and practice*, published by Polirom Publishing House in 2002.

Instead, I noticed that, although the religious version of the Romanian language used in Christian texts in general and in the Bible in particular has influenced the history and development of the Romanian literary language throughout time, biblical language has not been given enough attention, being ignored entirely in some periods. The history of studies concerning biblical language might be divided into three broad stages as long as we refer to the Romanian space of philological research. The 19th and 20th centuries until 1945 represent an early stage, with plenty of significant contributions, but limited, obviously, to the level of styles of expression and research methods of that time. There followed the interval between 1945-1989, when the dominant ideology of the post-war period and the mainly secular character of the Romanian culture could account for an extremely small number of modern studies concerned with biblical rhetoric. Nevertheless, there appeared valuable works on the history of the Romanian language, which exploited biblical and religious texts, as well as scholarly editions of ancient religious writings (liturgical books, homilies, etc.); they were accompanied by excellent introductory studies and reviews. Finally, the stage after 1990 is a re-discovery of the hidden values within the religious texts, studied from various perspectives and working with all the tools provided by modern research methods.

The same direction is also noticeable in the field of biblical rhetoric. Although rhetorical analysis is not a new method, throughout time, it has been neglected in biblical studies, as specialized treaties which systematically employed this method of research are quite few. This tendency is valid both for studies abroad and for those published in Romania. To our knowledge, in the foreign specialty literature, this topic is treated less monographically, and more partially, in articles and studies published in peer-reviewed journals or books. An increased interest for Biblical rhetoric was manifested in the second half of the 20th century, when many conferences on the subject were organized, and the number of published specialty works increased.

In the first chapter, based on linguists' observations concerning the early editions of the Bible (the *Bucharest Bible* and the *Blaj Bible*), we analyzed the role of the biblical text in the written discourse of the Romanian language, considering the evolution of the language over time, namely, the importance of biblical language in shaping the old Romanian language and its influence on the modern Romanian language. We began our analysis with the premise that biblical language had a great importance in the formation and development of written language, because the latter was based on the early writings and religious texts belonging to the 16th

century. We found out that the 16th century remains the reference point for the beginnings of the written culture in the Romanian language, as translators of the time made visible efforts to adapt Hebrew, Greek, and Slavonic texts (even if Cyrillic signs were used) so as to match the autochthonous lexical and morpho-syntactic spirit.

In this chapter we also examined how speech acts involving questions work in the texts of the *New Testament*, with the aim of highlighting the particularities of the communicational situation in these writings. Also, based on the comparative study of the translations of the *New Testament*, we provided a description of the speech acts rendered in the Romanian language through biblical language over time, taking into account the three components of the speech act (illocutionary, locutionary and perlocutionary, in the terminology of Austin-Searle). The analysis of the dialogic exchanges took into account two essential criteria in the production and comprehension of a message: the linguistic criterion (focused on how replies are chosen and constructed) and the situational criterion. Starting from observing the conversational movements involving questions, I noted that in the *New Testament*, the verbal interaction is built on the existing pattern in the Romanian language, including structures of conversation initiation, maintenance, transition and conclusion typical to our linguistic system.

The last part of this chapter covers the analysis of allocution elements that are present in the neo-testamentary writings. In what concerns the addressing formulas in interrogations, I noticed that interrogative utterances are characterized by the presence of various addressing formulas in the vocative case, with a high incidence of common and proper nouns, as well as the developed structures, consisting usually of noun + adjective. Comparing the successive editions of the *Bible*, it can be noticed that, in most cases, the allocution elements in the vocative case have preserved form and word order throughout time. The only exception is the pronominal forms in this case, which are absent in the first translations of the *New Testament* and are introduced beginning with the *Cornilescu Bible*. Very often, the allocution-type constructions are listener-oriented; their role is to draw attention upon the subject in question, but also to convey favorable or unfavorable affective attitude of the transmitter to its receptors.

The following chapters deal with in-depth analysis of the various types of questions, focusing on the aspects of traditional grammar, but also on modern research techniques.

The second chapter is dedicated to informative interrogations and the subclasses of this class (choice questions, identifying questions, generic questions, echo questions, evaluative

questions). In addition to the morpho-lexical, stylistic or pragmatic analysis of interrogations, I deemed it necessary to make a survey of the rhetorical techniques used by speakers in addressing questions. So, I noticed that, following the ancient rhetorical techniques used by the speakers while addressing the questions. Hence, I noticed that, following the antique rhetoric techniques, the speakers attach great importance to examples, considering them a means by which their arguments gained force, contributing to the increasing power of persuasion (within the analyzed interrogations, most of the examples point back to the *Old Testament*, or to the very experiences of the interlocutors).

In the third chapter we considered the phatic function of the the questions in the biblical text and we presented the following categories of interrogations: connector questions, offer/suggestion questions and modalized questions.

Starting from the response function, in the fourth chapter, I drew up a classification of the interrogations in the *New Testament*, identifying the following categories: poorly oriented questions or confirmation questions and rhetorical questions. The most numerous questions of the *New Testament* books are the rhetorical ones (about 70 per cent of the total 1000 interrogations selected by us). Analyzing their share, it can be seen that largest number of rhetorical questions are addressed by Jesus to His disciples or His opponents in order to taunt the lack of faith, and to convince them of the truth of His testimony. Also Apostle Paul, in his *Epistles*, uses a very large number of such questions, to support the claims he made. Also, many rhetorical questions in the *New Testament* are addressed in order to express uncertainty or certainty of the speaker. In addition to these considerations, based on Wilhelm Wuellner's study, "Paul as Pastor: The Function of Rhetorical Question in First Corinthians", I concluded that rhetorical interrogations in the *New Testament* are used, in particular, as techniques and prerequisites of the argumentative discourse, being supplemented by other means, such as examples, rhetorical repetitions, use of interrogative words, word order, oxymorons.

The last chapter includes biblical interrogations classified according to socio-pragmatic variables. In what concerns the texts of the *New Testament*, given the aspects of the extra-linguistic context, we identified questions that awaits no answer not from the interlocutor (regardless of the number of those present), questions addressed to a single participant or to multiple participants to the dialogue. Some of them are simple, in the sense that they do not demand a broad discussion, requiring a single response, while others are more complex,

highlighting the thematic progression of the dialogue and the dynamics of the relationship between sender and receiver.

The number of the questions addressed to a single person is smaller in the writings of the *New Testament* in comparison to those addressed to multiple listeners, because many interrogations are addressed by Jesus Savior to His Apostles or to the crowd listening to Him, from whom usually no response is expected, the intention being rhetorical.

The relationship between two or more participants in the dialogue is influenced by their own baggage of cultural, linguistic, social, psychological knowledge or by the degree of mutual acquaintance; this may be determined by the language used and may have effects on the themes addressed within the dialogue. Taking into account these considerations, the analysis of interrogations in the *New Testament* may establish different types of relationships between interlocutors: collaborative, conflicting or power relationships. Both interrogations establishing collaborative relationships and those showing conflicting relations are quite well represented in biblical writings. Collaborative relationships are usually between Jesus and His disciples, the Apostles and the people to whom God's Word was addressed or the ones in parables. The category of conflicting relations captures misunderstandings, objections, controversy which, in some cases, may be converted from conflicting questions into constructive interrogations.

Starting from the functions of interrogation within a dialog, one can notice two categories of connections within the question-answer pair: direct coherence and indirect coherence. The New Testament text in both types of relationships. In this respect, we chose several examples of the *Gospel of Matthew* as illustration.

A special category of biblical questions is represented by the concrete questions with a spiritual underlying meaning, illustrated in our work through two utterances from *Matthew* 2, 1. They are utterances that require the specification of a certain place, to be more accurate, the place where Jesus Christ was born. Such questions, which rose big problems of interpretation and translation to modern publishers, always contain more than a request for information. They already express a different piece of information, the spiritual condition of the senders, philosophical reflections, and so on. That is why it is said that a question can render, at least as well as a good response, the entire composition of the material and spiritual being that formulates it.

Most of the times, the translators of the *New Testament* have strategically used the resources of the Romanian language to highlight the communicative purpose of various questions. Thus, some of the meanings were expressed literally, while others were implied. For this reason, we considered it necessary to approach some aspects referring to presuppositions, implicatures and connotations. In the analyzed interrogations, we identified the presence of some terms that can be considered triggers of presuppositions: common and proper nouns, verbs with psychological implications, factitive and aspectual verbs, adverbs, comparative, attributive and explicative syntactic structures.

Another section deals with the institutionalized interrogations present in the *New Testament*, especially the didactic ones, the ones used in law courts or in religious confessions, and the oratoric ones.

In conclusion, the biblical text uses a great wealth of interrogative structures, able to reflect the Christian thinking and faith, beyond the universally human character they contain. Transposition of such utterances into Romanian meant a continuous struggle with the difficulties of ancient sacred languages, with the "constraints" of the target language, but also challenge in terms of capitalizing the compensatory resources of the two languages (the old and the new one), a mirror to the evolution of mentalities in the interpretation of the text, and of the Romanian language in particular.

BIBLIOGRAPHY

1. SURSE

Biblia 1688. Text stabilit și îngrijire editorială de Vasile Arvinte și Ioan Caproșu, 2001-2002, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

Biblia de la Blaj (1795). Ediție realizată sub înaltul patronaj al P.S. Virgil Bercea, episcopul Eparhiei Române Unite de Oradea, și sub egida științifică a Academiei Române, Institutul de Istorie Cluj-Napoca, cu binecuvântarea Î.P.S. Lucian Mureșan, Mitropolitul Bisericii Române Unite, 2000, Roma.

Bibliea sau Sfânta Scriptură, Testamentul nou, vol. V, 1856, Buzău: Tipografia Sfintei Episcopii Buzău.

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii cei vechi și a cei noao, 1856-1858, Sibiu: Tipografia dela Episcopia dreptcredincioasă răsăriteană din Ardeal.

Biblia adecă Dumnezeasca Scriptură a legii vechi și a celei nouă, 1914, București: Tipografia Cărților Bisericești.

Biblia sau Sfânta Scriptură, 2001. Ediția jubiliară a Sfântului Sinod. Tipărită cu binecuvântarea și prefața Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R. Versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, sprijinit de numeroase alte osteneli, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R.

Biblia sau Sfânta Scriptură, 2002. Traducere de Dumitru Cornilescu. Ediție de studiu Thomson, Wolaran – Switzerland: La Buona Novella - Oradea, Editura Universității Emmanuel.

Biblia sau Sfânta Scriptură, 2002. Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., cu aprobarea Sfântului Sinod, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

2. LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

2.1. Tratatate, monografii, studii, articole

- ALFORD, Henry, 1868, *The New Testament for English Readers*, Vol. I, Londra: Gilbert and Rivington.
- ANANIA, Bartolomeu Valeriu, 2003, *Carte de lucru. Atelier biblic*. Ediție inițiată și îngrijită de Preotul Călin Florea, Cluj-Napoca: Editura Renașterea
- ANDERSON, Dean, 1999, *Ancient Rhetorical Theory and Paul*, Leuven: Peeters Publishers.
- ANSCOMBRE, Jean Claude, DUCROT, Oswald, 1983, *L'Argumentation dans la langue*, Bruxelles: Mardaga.
- AUNE, David-Edward, 1984, „Review of Galatians. Dialogical response to Opponents”, în: *Catholic Biblical Quarterly*, 46.
- AUNE, David-Edward, 1987, *The New Testament in Its Literary Environment*, Philadelphia: The Westminster Press.
- ARCHER, Dawn, 2005, *Questions and Answers in the English Courtroom. A sociopragmatic analysis*, Amsterdam: John Benjamins.
- ARISTOTEL, 2004, *Rhétorica*. Text bilingv. Traducere, studiu introductiv și index de Maria-Cristina Andreieș. Note și comentarii de Ștefan Sebastian Matei, București: Iri.
- ARVINTE, Vasile, 2001, „Normele limbii literare în *Biblia de la București*”, studiu lingvistic publicat în *Biblia 1688, I*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- AQVIST, Lennart, 1965, *A new Approach to the Logical Theory of Interrogatives*, Uppsala.
- AUSTIN, L. J., 2004, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, București: Editura Paralela 45.
- AVRAM, Mioara, 1997, „Un tip recent de compunere cu sintaxă aparte în limba română”, în: *Probleme ale exprimării corecte*, București: Editura Academiei.
- BANFIELD, Ann, 1982, *Unspeakable Sentences: Narration and Representation in the Language of Fiction*, Boston: Routledge & Kenan Paul Ltd.
- BARILLI, Renato, 1970, *Retorica*, Milano: Bompiani.
- BARILLI, Renato, 1969, *Poetica e retorica*, Bompiani, Milano, cf. și *Poetică și retorică*, 1975, trad. de Niculina Benguș. Prefață și note de Vasile Florescu, București: Editura Univers.

- BARRETT, Charles Kingsley, 1968, *A Commentary on the First Epistle to the Corinthians*, Londra: Adam & Charles Black.
- BARTHES, Roland, 1988, *L'ancienne rhétorique. Aide-mémoire*, în *Communication*, 16, reluat în: *L'aventure sémiologique*, Paris: Seuil.
- BĂLAN, Ioan, 1914, *Limba cărților bisericești. Studiu istoric și liturgic*, Blaj: Tipografia seminarului Greco-Catolic.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2000, *Miezul cuvintelor. Studii de lingvistică generală și lingvistică latină*, Editura Bibliotheca.
- BÂRLEA, Gheorghe, 2004, *Peithous Demiourgos. Știința și arta convingerii în antichitatea greco-latină*, Editura Bibliotheca.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2007, *Ana cea Bună. Lingvistică și mitologie*, București: Grai și Suflet – Cultura Națională.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2013, *Limba română contemporană...*, București: Editura Muzeul Literaturii Române.
- BÂRLIBA, Maria Cornelia, 2007, *Introducere în retorică*, București: Editura Printech.
- BELDESCU, G., 1995, *Punctuația în limba română*, București: Editura Procion.
- BENVENISTE, Émile, 1970, „L'appareil formel de l'énonciation”, în: *Langages*, nr. 17.
- BENVENISTE, Émile, 2000, *Probleme de lingvistică generală*. Vol. I, București: Editura Teora.
- BERRENDONNER, A., 1981, *Éléments de pragmatique linguistique*, Paris: Minuit.
- BETZ, Hans-Dieter, 1979, *Galatians. A Commentary on Paul's Letter to the Churches in Galatia*, Philadelphia: Fortress.
- BLACK, Edwin, 1978, *Rhetorical criticism*, Madison: University of Wisconsin.
- BLAKEMORE, Diane, 1994, „Echo questions: A pragmatic account”, *Lingua* 94.
- BOERS, Hendrikus, 1994, *The Justification of the Gentiles. Paul's Letter to the Galatians and Romans*, Peabody: Hendrickson.
- BONS, Jeroen, LANE, Robert Taylor, 2003, „Institutio Oratorio VI.2. On Emotion”, în *Quintilian and the Law: The Art of Persuasion in Law and Politics*, Leuven: Leuven UP.
- BORRING, Eugene, CRADDOCK, Fred, 2010, *The People's New Testament Commentary*, Westminster John Knox Press.
- BOTHA, J. Eugene, 1991, *Jesus and the Samaritan Woman: A Speech at Reading of John 4:1-42*, Leiden: E. J. Brill.

- BROADUS, Albert John, 1989, *Commentary on Matthew*, Kregel Publications.
- BROWN, John, *An Exposition of The Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*, New York: Robert Carter and Brothers.
- BROWN, Penelope, LEVINSON, Stephen, 1987, *Politeness*, Cambridge: Cambridge University Press.
- BROWN, Raymond, *An Introduction to New Testament Christology*, Mahwah: Paulist Press.
- BRUCE, Frederick Fyvie, 1982, *The Epistle to the Galatians: A Commentary on the Greek Text*, William B. Eerdmans Publishing Company.
- CALBOLI, Gualtiero, 1984, *Ars rhetorica antica e nuova*, Genova: Istituto di Filologia Classica e Medievale.
- CARABULEA, Elena, 1962, „Clasificarea propozițiilor după scopul comunicării”, în *Limba română*, nr. 4.
- CARAGIU-MARIOȚEANU, Matilda, IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, 1977, *Dialectologie română*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- CARRILHO, M. M., 2000, *Rhétoriques de la modernité*, Paris: Presses Universitaires de France.
- CARSON, D.A., 2007, *New Testament Commentary Survey*, Grand Rapids: Baker Academic.
- CASSIUS, Dio, 1973 – 1985, *Istoria romană*, vol. I-III, București: Editura Științifică.
- CHAMBLIN, Knox, 2010, *Matthew*, Vol. I, Christian Focus Pubn.
- CHINDRIȘ, Ioan, IACOB, Niculina, BOGDAN, Adriana, 2007, *Vulgata de la Blaj (1760-1761) - o nouă provocare: ediție digitală*”, în: *Biblio – Brașov 2007. Conferința internațională de Biblioteconomie și Știința Informării*, Brașov: Editura Universității Transilvania.
- CHIVU, Gheorghe, 1997, *Civilizație și cultură. Considerații asupra limbajului bisericesc actual*, București: Editura Academiei Române.
- CHIVU, Gheorghe, 2000, *Contribuții la studiul limbii române literare – sec. al XVIII-lea (1688-1780)*, Cluj-Napoca: Editura „Clusium”.
- CHIVU, Gheorghe, 2012, „Scrișul religios, componentă definitorie a culturii vechi românești”, în *Dacoromânia*, serie nouă, XVII, nr. 1, Cluj-Napoca.
- CHOMSKY, Noam, 1966, *Topics in the Theory of Generative Grammar*, The Hague: Mouton.
- CHOMSKY, Noam, 1986, *Knowledge of Language: Its Nature, Origin and Use*, New York: Praeger.

- CICERO, Marcus Tullius, ed. 1996, *De officiis*, Paris: Jules Delalain.
- CIOBANU, Ștefan, 1989, *Istoria literaturii române vechi*, București: Editura Eminescu.
- CLASSEN, Carl Joachim, 2000, *Rhetorical Criticism of the New Testament*, Tübingen: Mohr Siebeck.
- COLLINS, Raymond, 1999, *First Corinthians*, Collegeville: Liturgical Press.
- CORNEA, Paul, 1988, *Introducere în teoria lecturii*, București: Editura Minerva.
- COSĂCEANU, Anca, 1987, „Enunțarea – repere semiotice”, în *Studii și cercetări lingvistice*, București: Editura Academiei.
- COSGROVE, Charles, 1988, *The Cross and the Spirit: A Study in the Argument and Theology of Galatians*, Macon: Mercer University Press.
- COȘERIU, Eugeniu, 1997, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*. Versiune în limba română de Nicolae Saramandu, București: Editura Enciclopedică.
- COȘERIU, Eugenio, 2004, *Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*. Ediția în limba română de Nicolae Saramandu, București: Editura Enciclopedică (Ediție originală: 1962, *Teoría del language y lingüística general*, Madrid: Gredos).
- COTEANU, Ion, DĂNĂILĂ, Ion, 1970, *Introducere în lingvistica și filologia românească: probleme, bibliografie*, București: Editura Academiei.
- COTEANU, Ion, 1973, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, București: Editura Academiei.
- COTEANU, Ion, SALA, Marius, 1987, *Etimologia și limba română. Principii-Probleme*, București: Editura Academiei.
- CRISTEA, Teodora, STOEAN, Carmen S., 2004, *Éléments de pragmatique linguistique*, București: Editura A.S.E.
- CROSSAN, John Dominic, 1973, *In parables: the challenge of the historical Jesus*, New York: Harper & Row.
- CRUTTENDEN, Alan, 1997, *Intonation*, Cambridge: Cambridge University Press.
- CUNIȚĂ, Alexandra, CRISTEA, Teodora, *Modalités d'énonciation et contrastivité. Les énoncés exclamatifs et les énoncés interrogatifs en roumain et en français*, București: TUB, 1986.

- DASCĂLU-JINGA, Laurenția (coord.), 2003, *Dialogul în limba română vorbită*, București: Oscar Print.
- DASCĂLU-JINGA, Laurenția, 2001, *Melodia vorbirii în limba română*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- DEKKER, Paul, ALONI, Maria, BUTLER, Alastair, 2007, *Questions in dynamic semantics*, Emerald Group.
- DIMA, Cella, 1982, *De la vorbire la elocință*, București : Editura Albatros.
- DIMITRESCU, Florica, 2002, *Drumul neîntrerupt al limbii române*, Cluj-Napoca: Editura Clusium.
- DRAGOMIR, Camelia, 2006, *Teorii și concepte în pragmatica lingvistică*, Constanța: University Press.
- DRAGOMIRESCU, Gh., N., 1975, *Mica enciclopedie a figurilor de stil*, București: E.S.E.
- DRĂGAN, Gabriel, 1943, *Istoria literaturii române*, București: Editura Cugetarea.
- DRĂGANU, Nicolae, 1945, *Elemente de sintaxă a limbii române*, București: Institutul de lingvistică.
- DUNN, James, 1993, *The Epistle to the Galatians*, Londra: A&C Black Publishers Limited.
- DUNN, James, 2003, *Jesus Remembered*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing.
- DU PLESSIS, J. G, 1991, „Speech Act Theory and New Testament Interpretation with Special Reference to G. N. Leech’s Pragmatic Principles”, în: *Text & Interpretation: New Approaches in the Criticism of the New Testament*, Edit. P. J. Hartin, J. H. Petzer, Leiden: E. J. Brill.
- EBELING, G., 1985, *The truth of the Gospel: An Exposition of Galatians*, Philadelphia: Fortress Press.
- ERIKSSON, Anders, OLBRICHT, Thomas, UBELACKER, Walter, (coord.), 2000, *Rhetorical Argumentation in Biblical Texts*, Emory University.
- FEE, Gordon, 1987, *The First Epistle to The Corinthians*, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- FERRÉOL, Gilles, 1998, *Metode și tehnici de exprimare scrisă și orală*, Iași: Editura Polirom.
- FILIPAȘ, Zaharia Elena, 1993, *Retorică și semnificație*, București: Editura Paideia.
- FISCHER, I VASILIU, Em., 1953, „Vorbirea directă și indirectă”, în: *Limba Română*, nr. 4.

- FLORESCU, Vasile, 1973, *Retorica și neoretorica. Geneză. Evoluție. Perspective.*, București: Editura Academiei.
- FONTANIER, P., 1968, *Les figures des discours*, Paris: Flammarion.
- FOUCAULT, Michel, 1998, *Ordinea discursului: un discurs despre discurs*, București: Editura Eurosong & Book.
- FRANK, Jane, 1990, „You call that a rhetorical question? Forms and functions of rhetorical questions in conversation”, în *Journal of Pragmatics*, vol. 14.
- FUNK, Robert, 1996, *Honest to Jesus*, New York: HarperCollins.
- GAFTON, Alexandru, 2001, *Elemente de istorie a limbii române*, Iași: Editura Restitutio.
- GAFTON, Alexandru, 2001, *Evoluția limbii române prin traduceri biblice din secolul al XVI-lea. Studiu lingvistic asupra Codicelui Bratului în comparație cu Codicele Voronețean, Praxiul Coresian și Apostolul Iorga*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- GARDÉS-TAMINE, Joelle, 1996, *La Rhetorique*, Paris: Armand Colin.
- GĂITĂNARU, Ștefan, 2010, *Gramatica limbii române. Analize și explicații*, Pitești: Editura Tiparg.
- GĂITĂNARU, Ștefan, 2002, *Studii și articole de gramatică*, Pitești: Editura Tempora.
- GHEORGHE, Mihai, 1998, *Retorica tradițională și retorici moderne*, București : Editura Bic All.
- GHEȚIE, Ion, 1972, „Biblia de la București și procesul de unificare a limbii române literare” în: *Studii de limbă literară și filologie*, II, București: Editura Academiei.
- GHEȚIE, Ion, 1974, *Începuturile scrisului în limba română: contribuții filologice și lingvistice*, București: Editura Academiei.
- GHIDEANU, Teodor, 1993, *Retorica*, Iași: Editura Stefan cel Mare.
- GOLOPENȚIA – ERETESCU, Sanda, 1978, „Morfologia conversației”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 5, pp. 547-552.
- GOSSIN, R., 2002, *Pour conter la Bible*, Aix-en-Provence: Edisud.
- GRAUR, Al. (coordonator), 1963, *Gramatica limbii române*. Vol. I, ediția a II-a, București: Editura Academiei.
- GRECU, C., 1982, *Logica interogativă și aplicațiile ei*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.

- GROENENDIJK, Jeroen, STOKHOF, Martin, 1999, „Meaning in motion”, în: *Reference and Anaphoric Relations*, editori K. von Heusinger și U. Egli, Dordrecht: Kluwer.
- GUIRAUD, Pierre, 1954, *Les caractères statistiques du vocabulaire. Essai de méthodologie*, Paris: Presses Universitaires de France.
- GUNDRY, Robert, 1994, *Matthew: A Commentary on his Handbook for a Mixed Church under Persecution*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- GURĂ DE AUR, Ioan, 2005, *Omiliile la Epistola către Romani*, București: Editura Christiana.
- GUSTI, Dimitrie, 1984 [1852], *Ritorica română pentru tinerime studioasă*. Ediție de Marian Frânculescu, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- GUȚU ROMALO, Valeria (coordonator), 2005, *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, Vol. II: *Enunțul (GALR, I, II)*, București: Editura Academiei Române.
- GUȚU ROMALO, Valeria, 1999, *Obiectiv și subiectiv în evoluția limbii române*, București: Editura Academiei Române.
- HALL, R. G., 1987, „The Rhetorical Outline for Galatians: A Reconsideration”, în: *Journal of Biblical Literature*.
- HANEȘ, Petre, 1970, *Studii de istorie literară*, București: Editura Minerva.
- HARRINGTON, Daniel J., 1991, „The Gospel of Matthew”, în: *Sacra Pagina I*, Collegeville: Liturgical Press.
- HEIL, John Paul, 2005, *The Rhetorical Role of Scripture in 1 Corinthians*, Atlanta: Society of Biblical Literature.
- HELIADÉ-RĂDULESCU, Ion, 1980, *Gramatica românească*, București: Editura Eminescu.
- HEPBURN, Alexa, POTTER, Jonathan, 2011, „Recipients designed: Tag questions and gender”, în: *Conversation and Gender*, edit.: Speer, Susan, Stokoe, Elizabeth, Cambridge University Press.
- HERMOGÈNE, 1997, *L'art rhétorique*, introduction et notes par M. Pattillon, Lausanne: L'âge d'Homme.
- HIETANEN, Mika, 2007, *Paul's Argumentation in Galatians: a Pragma-Dialectical Analysis*, Londra: T&T Clark International.
- HINTIKKA, J., 1976, *The Semantics of Questions and The Questions of Semantics*, Amsterdam: North Holland.
- HIZ, Henry, 1978, *Question*, Dordrecht: Reidel.

- HORN, Laurence, 1989, *A Natural History of Negation*, University of Chicago Press.
- HRISTEA, Theodor (coord.), 1984, *Sinteze de limba română*. Ediția a III-a, București: Editura Albatros.
- HUDSON, Richard, 1975, „The Meaning of questions”, în: *Language*, vol 51.
- HULTGREN, Arland, 2000, *The Parables of Jesus*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- HUMBOLDT, Wilhelm von, 2008, *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*. Trad. rom. de E. Munteanu, București: Humanitas.
- IACOB, Niculina, 2000, *Limba biblică românească (1640-1800). Aspecte ale evoluției limbii române literare până la 1840*. Vol. I, Suceava: Editura Universității „Ștefan cel Mare”.
- IACOB, Niculina, 2001, *Limba biblică românească. Biblia de la Blaj – Text de referință în tradiția biblică românească*. Vol. II, Suceava: Editura Universității „Ștefan cel Mare”.
- IACOB, Niculina, 2005, „Limba și stilul Vulgatei de la Blaj (1760-1761)”, în: Camil Mureșan (coord.), *Biblia Vulgata. Blaj, 1760-1761*, vol. V, București: Editura Academiei Române.
- ILIE, Cornelia, 2003, „Discourse and metadiscourse in parliamentary debates”, în *Journal of Language and Politics*, John Benjamins Publishing Company.
- IONESCU, Emil, 1992, *Manual de lingvistică generală*, București: Editura All.
- IONESCU, Emil, 1997, „Despre vorbirea directă și indirectă”, în: *Limba și literatura română*, nr.3, pp. 11-14.
- IONESCU, Emil, 1997, *Adevăr și limba naturală*, București: Editura All.
- IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, 2003, *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București: Editura All.
- IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, 1995, *Conversația. Structuri și strategii*, București, Editura All.
- IORDAN, Iorgu, 1969, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688-1821)*, ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, vol.I-II, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- IORDAN, Iorgu, 1954, „Limba literară. Privire generală”, în: *Limba română*, III, nr. 6, p. 69.

- IODAN, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, București: Editura Științifică.
- IORGA, Nicolae, 1904, *Istoria literaturii religioase a românilor până la 1688*, București: Atelierele Grafice I. V. Socecu.
- IRIMIA, Dumitru, 1987, *Stilistica limbii române*, Iași: Editura Junimea.
- IRIMIA, Dumitru, 1983, *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Iași: Editura Junimea.
- IVĂNIȘ-FREŢIU, Maria, 2001, *Limba română și limbajul rugăciunii. Limba română ca limbă liturgică*, București: Editura Anastasia.
- JAMES, Williams, 1978, „Quelques considérations sur la méthode subjective”, în: *The Work of Williams James 5*, Cambridge: Harvard University.
- JANDA, Richard D., 1985, „Echo-questions are evidence for what?”, în *Chicago Linguistic Society*, Vol. 21.
- JESPESEN, Otto, 2007, *The Philosophy of Grammar*, Abingdon: Taylor&Francis.
- JOBLING, David, PIPPIN Tina, SCHLEIFER, Ronald, (coord.), 2001, *The Postmodern Bible Reader*, Wiley-Blackwell.
- Johnson, Luke Timothy, 2012, *Reading Romans: A Literary and Theological Commentary*, Smyth & Helwys.
- JUNG, Verena, SCHROTT, Angela, 2003, „A question of time? Question types and speech act shifts from a historical-contrastive perspective: some examples from Old Spanish and Middle English”, în: *Meaning Through Language Contrast*, Vol 2, Amsterdam: Philadelphia.
- JURCA, Eugen, 2009, *Retorică și omiletică*, București: Editura Galaxia Gutenberg.
- KARAVIDOPOULOS, Ioannis, 2006, *Comentariu la Evanghelia după Marcu*, București: Editura Bizantină.
- KAY, Paul, 2004, „Pragmatic Aspects of Grammatical Constructions”, in *The Handbook of Pragmatics*, Oxford: Blackwell.
- KEENER, Craig, 2009, *The Gospel of Matthew: a Socio-Rhetorical Commentary*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- KENNEDY, George-Alexander, 1984, *New Testament Interpretation through Rhetorical Criticism*, University of North Carolina Press.
- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine, 1990, *Les interactions verbales*, vol. I-III, Paris: Armand Colin.

- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine, 1991, *La Question*, P. U. de Lyon.
- KRUSE, G. Colin, 2012, *Paul's Letter to the Romans*, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- LABUSCHAGNE, Casper Jeremiah, 1966, *The Incomparability of Yahweh in the Old Testament*, Leiden: Brill.
- LAKOFF, Robin Tolmach, 2004, *Language and Woman's Place: Text and Commentaries*, Oxford University Press.
- LAMY, B., 1998, *La Rhétorique ou l'art de parler*, Paris: Honore Champion.
- LEMMER, H.R., 1992, „Mnemonic Reference to the Spirit as a Persuasive Tool (Galatians 3:1-6 within the argument, 3:1-4:11)”, în: *Neotestamentica*, vol. 26, nr. 2, New Testament Society of South Africa.
- LEVINSON, Stephen, 1983, *Pragmatics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- LIOY, Dan, 2012, *Bible Lesson Commentary*, David C. Cook.
- MACARTHUR, John, 2005, *The MacArthur Bible Commentary*, Nashville: Thomas Nelson Inc.
- MACK, Burton, 1990, *Rhetoric and the New Testament. Guides to Biblical Scholarship*, Minneapolis: Fortress.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2007, *Pragmatică pentru discursul literar. Enunțarea literară*, Iași, Editura: Institutul European.
- MALLEN, Peter, 2008, *The Reading and Transformation of Isaiah in Luke-Acts*, Londra: T&T Clark.
- MANOLIU-MANEA, Maria, CORNILESCU, Alexandra, NICOLESCU, Elisabeta, 1993, *Gramatică, pragmasemantică și discurs*, București: Editura Litera.
- MANCAȘ, Mihaela, 1988, „Coerența textului și figura retorică”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, nr.4, pp. 297-305.
- MARCOVICI, Simeon, 1834, *Curs de retorica*, București: Tipografia lui Ion Heliade-Rădulescu.
- MAREȘ, Alexandru, 2000, „Considerații pe marginea datării Psaltirii Hurmuzaki”, în: *LR*, XLIX, nr. 4–6, p. 675–683; cf. *Psaltirea Hurmuzaki*, I, București, Editura Academiei Române, 2005, p. 19.
- MARTYN, James Louis, 2004, *Galatians*, Yale University Press.

- MĂGUREANU, Anca, 1985, „Dialog vs. conversație. Propuneri pentru o tipologie a schimburilor comunicaționale”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 3, București: Editura Academiei.
- MEIBAUER, J., „Implicature”, în: *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol. 5, Edit.: K. Brown, Oxford: Elsevier.
- MICHAELSTAEDTER, Carlo, 1998, *La persuasion et la rhétorique*, 2 vol., Paris: Sommieres-Éclat.
- MICU, Samuil, „Cătră cetitoriu”, în: *B1795*, Blaj.
- MIHAI, Gheorghe, 1998, *Retorica tradițională și retorici moderne*, București: Editura Bic All.
- MITCHELL, Margaret-Mary, 1991, *Paul and the Rhetoric of Reconciliation*, Kentucky: John Knox Press Louisville.
- MITROFANOVICI, Vasile, 1875, *Omiletica Bisericii dreptcredincioase răsăritene*, Cernăuți.
- MOO, Douglas, 1996, *The Epistle to the Romans*, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- MOO, Douglas, 2002, *Encountering the Book of Romans: a Theological Survey*, Baker Academic.
- MORIER, Henri, 1975, *Dictionnaire de poétique et de rhétorique*, Paris: P. U. F.
- MORRIS, Leon, 1985, *I Corinthians*, Leicester: Inter-Varsity Press.
- MUNTEANU, Eugen, 1995, *Studii de lexicologie biblică*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- MUNTEANU, Eugen, 2008, *Lexicologie biblică românească*, București: Editura Humanitas.
- MURĂREȚ, Ion; MURĂREȚ, Maria, 1989, *Petit traité de rhétorique. L'élocution et les figures de style*. Editura Universității din București.
- NOH, Eun-Ju, 1995, „A Pragmatic Approach to metalinguistic negation”, în: *UCL Working Papers in Linguistics*, 7.
- OEPKE, Albrecht, 1960, *Der Brief des Paulus an die Galater*, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt.
- OLBRICHT, Thomas, Sumney Jerry, 2001, *Paul and Phatos*, Society of Biblical Literature.
- ONU, Liviu, 2000, *Terminologia creștină și istoria limbii române*, București: Editura Academiei Române.
- PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, 1974, *Sintaxa transformațională a limbii române*, București: Editura Academiei.

- PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, (coord.), 2004, *Tradiție și inovație în studiul limbii române*, București: Editura Universității.
- PANĂ-DINDELEGAN, Gabriela (coordonator), 2006, *Limba română: aspecte sincronice și diacronice*, București: Editura Universității București.
- PATILLON, Michel, 1990, *Elements de rhétorique classique*, Paris: Nathan.
- PAVEL, Eugen, 2000, „Un monument de limbă literară: Biblia lui Samuil Micu”, în: *Biblia de la Blaj (1795)*. Ediție realizată sub înaltul patronaj al P.S. Virgil Bercea, episcopul Eparhiei Române Unite de Oradea, și sub egida științifică a Academiei Române, Institutul de Istorie Cluj-Napoca, cu binecuvântarea Î.P.S. Lucian Mureșan, Mitropolitul Bisericii Române Unite, Roma.
- PAVEL, Eugen, 2007, *Între filologie și bibliofilie*, Cluj: Editura „Biblioteca Apostrof”.
- PEIRCE, Charles, 1878, „How to make our ideas clear”, în: *Writings of Charles S. Peirce*, Vol. 3, Indiana University Press..
- PERELMAN, Ch.; OLBRECHTS-TYTECA, L., 1989, *Rhétorique*, Editions de l’Université de Bruxxeles.
- PERPESSICIUS, 1986, *Scriitori români*, București: Editura Minerva.
- PHILLIPS, John, 2005, *Exploring 1&2 Thessalonians: An Expository Commentary*, Grand Rapids: Kregel Publications.
- PIUARIU-MOLNAR, Ioan, 1798, *Retorica adică învațătura și întocmirea frumoasei cuvântări*, Buda.
- POPOVICI, Dimitrie, 1972, în: *Studii Literare. I. Literatura română în epoca „luminilor”*. Ediție îngrijită și note de I. Em. Petrescu, Postfață de Aurel Martin, Cluj, Editura Dacia.
- PORTER, Stanley, 2007, „The Ending of John’s Gospel”, în: *From Biblical Criticism to Biblical Faith*, Macon: Mercer University Press.
- PORTER, Stanley, OLBRICHT, Thomas, (coord.), 1997, *The Rhetorical Analysis of Scripture: Essays from the 1995 London Conference*, Sheffield: Sheffield Academic Press.
- PUIU, Sidonia, 2000, „Indice de concordanțe ale numelor proprii” în: *Biblia de la Blaj (1795)*, Roma.

- QUIRK, Randolph, 1985, *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Londra: Longman.
- RADEFELDT, Schmidt, 1977, „On so-called ‘rhetorical’ questions”, în: *Journal of Pragmatics*, vol. 1.
- RADFORD, Andrew, 1988, *Transformational Grammar*, Cambridge: University Press.
- RAMSAY, William, 1997, *Historical Commentary on Galatians*, Kregel Publications.
- RÂPĂ-BUICLIU, Dan, 1999, *Cartea românească veche: Studia bibliologica*, Galați: Editura Alma.
- REBOUL, Olivier, 1994, *Introduction a la rhétorique. Théorie et pratique*, Paris: P. U. F.
- REBOUL, Anne; MOESCHLER, Jacques, 2001, *Pragmatica azi. O nouă știință a comunicării*. Traducere de Liana Pop, Cluj: Echinoc.
- RESSEGUIE, James, 2005, *Narrative Criticism of the New Testament: An Introduction*, Grand Rapids: Baker Academic.
- RICHARDSON, Kurt, 1997, *The New American Commentary. Volume 36 – James*, Nashville: Broadman & Holman Publishers
- ROBBINS, Vernon, 2000, „Argumentative Textures in Socio-Rhetorical Interpretation”, în: *Rhetorical Argumentation in Biblical Texts*, Emory University.
- ROSETTI, Alexandru, 1945, *Istoria limbii române. Noțiuni generale*, București: Editura Veritas.
- ROSETTI, Alexandru, CAZACU, Boris, ONU, Liviu, 1971, *Istoria limbii române literare*, București: Editura Minerva.
- ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, 1995, *Semiotica discursului științific*, București: Editura Științifică.
- RUNGE, Steven, 2010, *Discourse Grammar of the Greek New Testament: A Practical Introduction for Teaching and Exegesis*, Hendrickson.
- RYRIE, Charles Caldwell, 2001, *First & Second Thessalonians*, Chicago: Moody Press.
- SALA, Marius (coordonator), 2006, *Enciclopedia limbii române*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- SAUSSURE, Ferdinand de, 1998, *Curs de lingvistică generală*. Publicat de Charles Bally, Albert Sechehaye, în colaborare cu Albert Riedlinger. Ediție critică de Tullio De Mauro. Traducere și cuvânt înainte de Irina Izverna Tabac, Iași: Editura Polirom.

- SAW, Insawn, 1993, *Paul's Rhetoric in 1 Corinthians 15: An Analysis*, Lutheran School of Theology.
- SĂLĂVĂSTRU, Constantin, 2003, *Teoria și practica argumentării*, Iași: Polirom.
- SHOOK, J. R., SCHULTENOVER, D. G., 2009, *Introducere la The Reception of Pragmatism in France & the Rise of Roman Catholic Modernism, 1890-1914*, The Catholic University of America Press.
- SEARLE, R. J., 1969, *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- SEARLE, R. J., 1979, *Expression and meaning: Studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SENIOR, Donald, 2011, *Matthew*, Nashville: Abingdon Press.
- SHERVIN-WHITE, Nicholas, 1978, *Ancient Rome*, Longman Publishing Group.
- SFÂRLEA, Lidia, 1972, „Contribuții la delimitarea stilurilor literare românești”, în: *Studii de limbă literară și filologie*, Vol. II, București: Editura Academiei.
- SMIT, J., 1989, „The Letter of Paul to the Galatians: A Deliberative Speech”, în: *New Testament Studies* 35.
- SNYMAN, A. H., „1 Corinthians 1:18-31 from a rhetorical perspective”, în: *Acta Theologica*, 2009, vol. 29, University of the Free State.
- SOARDS, Marion, 1994, *The Speeches in Acts*, Louisville: John Knox Press.
- SONG, Changwon Song, 2004, *Reading Romans as a Diatribe*, New York: Peter Lang Publishing.
- STATI, Sorin, 1966, „Clasificarea enunțurilor după expresie, conținut sintactic și sens”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 4, pp. 387-399.
- STEIN, Robert, 1994, *The Method and Message of Jesus' Teachings*, Londra: Westminster John Knox Press.
- STOICHIȚOIU ICHIM, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, București: Editura All.
- STOWERS, Stanley Kent, 1981, *The Diatribe and Paul's Letter to the Romans*, SBLDS 57, Society of Biblical Literature.
- SUDO, Yasutada, 2007, „Metalinguistic semantics for echo questions”, în: *Proceedings of the Sixteenth Amsterdam Colloquium*, Editori: Maria Aloni, Paul Dekker and

- Floris Roelofsen, Amsterdam: ILLC/Department of Philosophy, University of Amsterdam.
- SUMMER, Thomas Osmond, 2011, *Commentary on the Gospels*, Nabu Press.
- ȘAGUNA, Andrei, 2008, *Teologia Pastorală pentru preoții de lege ortodoxă răsăriteană*. Ediție îngrijită și prefăcută de Pr. lect. dr. Emil Cioară, Editura Universității din Oradea.
- ȘĂINEANU, Lazăr, 1887, *Încercare asupra semasiologiei limbei române*, București: Editura Academiei Române.
- ȘĂINEANU, Lazăr, cf. Ediție modernă: 1999, *Încercare asupra semasiologiei limbei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor*, Timișoara: Editura de Vest.
- ȘERBĂNESCU, Andra, 2002, *Întrebarea*, București: Editura Polirom.
- ȘERBĂNESCU, Andra, 1992, „Elipsa (în propoziția interogativă)”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 1, pp. 93- 99.
- TALBERT, Charles, 2002, *Reading Luke: A Literary and Theological Commentary*, Macon: Smyth & Helwys Publishing.
- TANNEHILL, Robert, 1996, *Luke*, Nashville: Abingdon Press.
- TELEOACĂ, Dana-Luminița, 2001, „Reflexe ale terminologiei religioase românești în limbajul comun”, în: *Limba română*, nr. 1-2, București: Editura Academiei Române.
- TELEOACĂ, Dana-Luminița, 2005, *Terminologia religioasă creștină în limba română*, București: Editura Academiei Române.
- THISELTON, Anthony, 1997, „Speech-act theory and the Claim That God Speaks: Nicholas Wolterstorff's Divine Discourse”, în: *Scottish Journal of Theology*, Vol. 50.
- TITUS, Livius, 1959, *De la fundarea Romei*, București: Editura Științifică.
- TOADER, Ioan, 2002, *Retorica amvonului*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
- TODOROV, Tzvetan, 1983, „Une fête manqué: La rhétorique...”, în: *Cahiers Roumains d'Études Littéraires*, 3.
- TOLMIE, Francois, 2005, *Persuading the Galatians*, Tübingen: Mohr Siebeck.
- TOMA, Pavel, 1993, *Mirajul lingvistic. Eseu asupra modernizării intelectuale*, București: Univers.
- TURNER, Charles, 2001, *Biblical Bible Translating, Lightning Source*, Sovereign Glace Publisher.

- ȚIGĂNUȘ, Virgil Nistru, 2005, *Logosul și clepsidra: Ipostaze ale retoricii*, Galați: Editura Sinteze.
- VANDERVEKEN, Daniel, 1991, *Meaning and Speech Acts*, Cambridge: Cambridge University Press.
- VASILIU, Emanuel, 1978, *Preliminarii logice la semantica frazei*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- VACHEK, Josef, 1964, *A Prague School Reader in Linguistics*, Bloomington.
- VASILIU, Emanuel, 1990, *Introducere în teoria textului*, București: Editura Științifică.
- VASILIU, Emanuel, GOLOPENȚIA-ERETESCU, Sanda, 1969, *Sintaxa transformațională a limbii române*, București: Editura Academiei.
- VONIGA, David, 1907, *Omiletica sau studiul oratoriei bisericești*, Orăștie: Tipografia nouă.
- VINTILĂ RĂDULESCU, Ioana, 1999, *Terminologia și problemele ei actuale*, București: Editura Academiei Române.
- WELLS, Jan, 2003, *The Epistle to the Romans: An Inductive Bible Study*, Xulon Press.
- WITHERINGTON, Ben III, 2008, *New Testament Rhetoric: An Introduction Guide to the Art of Persuasion in and of the New Testament*, Cascade Books.
- WUELLNER, Wilhelm, 1979, „Greek rhetoric and Pauline Argumentation”, în: *Early Christian Literature and the Classical Intellectual Tradition: In Honorem Robert M. Grant*, Paris: Beauchesne.
- WUELLNER, Wilhelm, 2004, „Paul as Pastor: The Function of Rhetorical Question in First Corinthians”, în: *L'Apôtre Paul. Personalité, Style et Conception du Ministère*, BETL 73, Leuven: Leuven University Press.

2.2. ENCICLOPEDII, DICȚIONARE, GLOSARE

- *** 1998, *Dicționar enciclopedic al Bibliei* (DEB), (coord. P.-M. Bogaert et alii). Traducere românească de Dan Slușanschi, București: Humanitas (Ed. orig. *Petit dictionnaire encyclopedique de la Bible*, Turnhout, Editions Brepols, 1987).
- *** 1998², *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), București: Univers Enciclopedic.

- *** *Ortografia limbii române. Cercetare bibliografică*, București: Editura Academiei, 1970, p. 184.
- ALEXANDER, Pat (coord.), 1996, *Enciclopedia Bibliei* (EB). Traducere în limba română de Mihaela Mitrofan, Vasile Lup, Adela Pop, Costel Gott, Eugen Zehan. Cluj: Logos (Ed. orig. *Encyclopedia of Bible*, Lion Publishing, Oxford, 1986).
- AUNE, David-Edward, 2003, *The Westminster Dictionary of New Testament and Early Christian Literature and Rhetoric*, Kentucky: Westminster John Knox Press.
- BIDU-VRĂNCEANU, Angela, CĂLĂRAȘU, Cristina, IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, MANCAȘ, Mihaela, PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, 2001, *Dicționar de științe ale limbii*, București: Editura Nemira.
- BRANIȘTE, Ene, 2001, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș: Editura Diecezană.
- BRIA, Ion, 1994, *Dicționar de Teologie Ortodoxă de la A la Z*, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- COCAGNAC, Maurice, 1997, *Simboluri biblice. Lexic teologic*. Traducere din franceză de Michaela Slăvescu, București: Humanitas.
- COMTE, Fernand, 1999, *Dicționar de creștinism*. Traducere în limba română de Cristina Chiculescu, București: Editura Niculescu.
- ENESCU, Gh., 1985, *Dicționar de logică*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- FOUILLOUX, Danielle, 1998, *Dicționar cultural al Bibliei*. Traducere de Ana Vancu, București: Editura Nemira.
- FRÎNCULESCU, Mircea, 1980, *Retorică românească: antologie*, București: Editura Minerva.
- LÉON-DUFOUR, Xavier et alii (coord.), 2001, *Vocabular de teologie biblică*. Traducere în română coordonată de Francisca Băltăceanu și Monica Broșteanu, București: Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice (Ed. orig. *Vocabulaire de Théologie Biblique*, Paris, Editions du Cref, 1970).
- LONGTON, Joseph (coordonator), 1999, *Dicționar enciclopedic al Bibliei*. Traducere de Dan Slușanschi, București: Editura Humanitas.
- MIRCEA, Ioan, 1995, *Dicționar al Noului Testament*, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

- MOESCHLER, Jacques, REBOUL, Anne, 1999, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, coord. trad. Carmen Vlad și Liana Pop, Cluj-Napoca: Echinox.
- MOLINIÉ, Georges, 1992, *Dictionnaire de rhétorique*, Paris: Librairie Générale Française.
- VANHOOZER, Kevin (coord.), 2005, *Dictionary for Theological Interpretation of the Bible*, Grand Rapids: Baker Book House Company.